Perehuda, Y. (2026). Transition to a circular model of economic development in Ukraine: challenges, benefits, and prospects. Management and Entrepreneurship: Trends of Development, 3(37), 117–126. https://doi.org/10.26661/2522-1566/2026-3/37-08

ЕКОНОМІКА ТА МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

ОТРИМАНО:
11 Серпня 2026
ПРИЙНЯТО:
19 Вересня 2026
ВИПУСК:
20 Жовтня 2026

CC BY 4.0

УДК 338.2:330.341.1(477)

DOI 10.26661/2522-1566/2026-3/37-08

ПЕРЕХІД НА ЦИРКУЛЯРНУ МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ, ПЕРЕВАГИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Перегуда Ю. А.*
д.е.н., доцент, заступник завідувача кафедри організації туристичної діяльності, професор кафедри організації туристичної діяльності Навчально-наукового інституту управління, економіки та бізнесу Міжрегіональної Академії управління персоналом;
доцент кафедри глобальної економіки, Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ, Україна
ORCID 0000-0002-1434-2509

** Email автора для листування: julilla.pereguda@gmail.com*

Анотація. Стаття присвячена формуванню нових наукових рішень щодо пошуку шляхів забезпечення циркулярного постіндустріального переходу економіки України, як базової складової воєнного та пост воєнного відновлення української економічної системи і її елементів, у першу чергу бізнес-організацій та населення. Метою статті є дослідження стратегічних перспектив циркулярного постіндустріального переходу економіки України на основі надання характеристики ключовим сучасним парадигмам побудови економічних відносин («зелене економічне зростання», «пост зростання», «циркулярне зростання»), а також типам циркулярної моделі економіки (від'ємна, нейтральна та позитивна). Методологія: використано комплекс загальних та спеціальних методів на емпіричному і теоретичному рівнях, таких як: літературного аналізу – для розкриття наукової дискусії щодо проблематики циркулярної моделі розвитку економічних систем різного рівня; історичного аналізу – для визначення проблем циркулярного переходу в світі та розвитку економіки України, у тому числі в умовах ведення воєнних дій на території країни; логічного узагальнення – для надання теоретичної характеристики трьом парадигмам побудови економічних відносин («зелене економічне зростання», «пост зростання», «циркулярне зростання») та трьом типам циркулярної моделі економіки (від'ємна, нейтральна та позитивна); індукції та дедукції – для розкриття стратегічних перспектив циркулярного розвитку економічної системи України; наукової абстракції – для визначення проблем та переваг переходу на циркулярну модель розвитку економіки України. Результати: визначено стратегічні перспективи, проблеми та переваги переходу економічної системи України та її складових (елементів) на циркулярну модель економічного розвитку. Практичне значення: пропозиції даної статті слід розглядати в контексті їх важливості для забезпечення сталого довгострокового розвитку, як економіки Україні, так і бізнес-організацій і населення країни, у тому числі в умовах пост воєнного відновлення. Оригінальність / цінність – удосконалено підходи до розробки шляхів воєнного та пост воєнного відновлення економіки України, які на відміну від існуючих базуються на

визначенні стратегічних перспектив розвитку економічної системи країни на основі циркулярного постіндустріального переходу.

Ключові слова: відходи, економіка України, постіндустріальний перехід, циркулярна модель розвитку, циркулярний постіндустріальний перехід.
JEL класифікація: E20, E65, F29, F43.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Перехід на постіндустріальну модель ставить перед економічними системами різного рівня базисне завдання щодо пошуку нових шляхів розвитку, де ключове місце займає перехід від лінійної на циркулярну парадигму побудови економічних відносин. Ще у 1972 році Д.Г. Медоуз, Д.Л. Медоуз, Дж. Рандерс, В.В. Беренс підготували звіт для проекту Римського клубу про скрутне становище людства під назвою «Межі зростання», де вказали, що за лінійної економіки людство у найближчі сто років вичерпає всі економічні ресурси і стикнеться з кризою виживання [1]. У 2005 році ці ж автори оновили звіт і вказали на прискорення процесів вичерпання ресурсів світу для ведення економічної діяльності [2]. Дослідження фонду «Циркулярна економіка» вказують, що з 2018 року, коли почав рахуватись відсоток циркулярності світової економіки і до 2026 року, цей відсоток зменшився з 9,1 % у 2018 році до 6,9 % у 2026 році. При цьому з 82,6 трлн. євро ВВП світової економіки 25,4 трлн. євро втрачається через лінійну модель економіки (30,75 % світового ВВП) [3]. Таким чином перехід на циркулярну модель економічних відносин в межах постіндустріального переходу несе у собі не тільки економічну складову, але й складову майбутнього виживання людства.

Для України перехід на циркулярну модель розвитку має ще більшого значення через такі аспекти: пошук конкурентного місця у постіндустріальній світовій економіці; інтеграція до економічного простору Європейського Союзу, що активно запроваджує циркулярні принципи економічного розвитку; подолання наслідків руйнувань у ході війни проти російських загарбників; формування стійкого драйверу економічного відновлення національної економіки та її складових, у тому числі домашніх господарств і бізнесу. В таких умовах дослідження проблематики циркулярного переходу є критично важливими для економіки та наукової спільноти країни.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Перші напрацювання в межах розкриття проблем циркулярності у економічних системах з’явились у 60-х роках XX сторіччя, коли К. Боулдінг представив Землю, як космічний корабель, який має обмежені ресурси і може їх поповнювати тільки в межах рециклінгу (відновлення) [4]. Ідею підхопив та розвинув Б. Коммонер, який у 1974 році розкривав зв'язок між технологіями, економікою та екологією у шести ключових економічних сферах: рудні та металеві ресурси, енергетичні ресурси, неметалеві ресурси, лісові економічні ресурси, сільськогосподарські ресурси, ресурси дикої природи (флора та фауна) [5]. У 1981 році В. Штахель та Г. Редей обґрунтували концепцію «економіки закритого циклу» (closed-loop economy), в межах якої відбувається не тільки повторне використання ресурсів, але й продовження строку використання виробів та їх повторне використання, а також заміна нових виробів на послуги (ремонт, відновлення та ін.) [6]. Р.К. Тернер та Д.В. Пірс у 1990 році акцентували увагу на розвитку промислової екології, де відходи одних виробництв ставали ресурсами для інших виробництв в межах використання всіх відходів у виробничій діяльності і формування на цій основі економіки замкненого циклу [7].

Наприкінці XX сторіччя та, особливо у XXI сторіччі, кількість і різноманітність наукових досліджень у сфері циркулярної економіки значно зросла. Найбільша активізація наукових

досліджень у сфері циркулярної економіки відбулась з початком постіндустріального переходу після загальносвітової економічної кризи 2007-2008 років. Можемо виділити наукові напрацювання: Х. Гіслопа та Дж. Гілла (поєднали в межах циркулярної економіки економічний та соціальний розвиток) [8]; Е.Х. Арруди, Р.А.П.Б. Мелатто, В. Леві, Д. де М. Конті (зробили критичний аналіз наукових досліджень у сфері циркулярної економіки за період з 2015 року до 2020 року) [9]; З. Лю, Н. Кліфтона, Х. Факдані, С. Лі, Г. Волпола (розкрили можливості для бізнесу щодо ефективного впровадження принципів циркулярної економіки у свою діяльність з акцентом на створення цінності (нові продукти чи послуги)) [10] та інших вчених.

Звертаємо увагу на значний науковий інтерес до циркулярної економіки зі сторони українських вчених, який збільшився у період ведення воєнних дій на території країни та початку наукової дискусії щодо пошуку шляхів повоєнного відновлення національної економіки. Відмічаємо наукові напрацювання: Г. Черевко (дослідив еволюцію наукових підходів до циркулярної економіки) [11]; В.О. Артемова, Е.В. Бахчеван та О.А. Бочко (надали теоретичну характеристику циркулярній економіці та розкрили її переваги для України з акцентом на ведення воєнних дій на території країни) [12]; Н.І. Горбаль та С.В. Сліпачик (зробили акцент на запровадженні циркулярної економіки в Україні в умовах ведення воєнних дій на території країни) [13] та інших вчених.

Наголошуємо, що не зважаючи на значну кількість закордонних та вітчизняних наукових досліджень у сфері циркулярної економіки, проблематика запровадження циркулярної моделі у національні економічні системи потребує подальшого вивчення, особливо це стосується економіки України, що перебуває під впливом значної сукупності воєнних викликів, які динамічно змінюються.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ ТА ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою статті виступає дослідження стратегічних перспектив циркулярного постіндустріального переходу економіки України на основі надання характеристики ключовим сучасним парадигмам побудови економічних відносин («зелене економічне зростання», «пост зростання», «циркулярне зростання»), а також типам циркулярної моделі економіки (від'ємна, нейтральна та позитивна).

МЕТОДОЛОГІЯ

В межах наукового дослідження, для досягнення мети статті, використано комплекс загальних та спеціальних методів на емпіричному і теоретичному рівнях, таких як: літературного аналізу – для розкриття наукової дискусії щодо проблематики циркулярної моделі розвитку економічних систем різного рівня; історичного аналізу – для визначення проблем циркулярного переходу в світі та розвитку економіки України, у тому числі в умовах ведення воєнних дій на території країни; логічного узагальнення – для надання теоретичної характеристики трьом парадигмам побудови економічних відносин («зелене економічне зростання», «пост зростання», «циркулярне зростання») та трьом типам циркулярної моделі економіки (від'ємна, нейтральна та позитивна); індукції та дедукції – для розкриття стратегічних перспектив циркулярного розвитку економічної системи України; наукової абстракції – для визначення проблем та переваг переходу на циркулярну модель розвитку економіки України.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Україна у спадок від командно-адміністративної моделі ведення економічних відносин отримала одну з найбільш енергоємних економічних систем у світі, яка породжує критично

велику кількість відходів, що не перероблюються. Ситуація у період розвитку ринкових відносин в країні поступово змінювалась на краще, але темпи змін були вкрай низькі. Наведена ситуація призвела до того, що станом на початок повномасштабного російського військового вторгнення в Україну енергоємність національної економіки була у 2,8 рази більше енергоємності США та у 4 рази більше енергоємності Німеччини. При цьому значна кількість енергії вироблялась вугільними ТЕЦ, що призводило до утворення більше семи мільйонів тонн шлаків і золи на рік, а загалом в Україні накопили більше тридцяти шести мільярдів тон різних відходів, що мали значний потенціал для переробки. Рівень переробки відходів в Україні станом на початок 2022 року станови лише шість відсотків, тоді як дев'яносто чотири відсотки відходів відправляли на сміттєзвалища [14, с. 158].

Ведення воєнних дій на території України, які набули ознак геноциду українського народу, призвело до зростання засміченості території країни та вибухового зростання обсягів, у першу чергу будівельного сміття, через руйнування цивільних об'єктів російськими військовими (житло, цивільна енергетична та транспортна інфраструктура, освітні та культурні заклади та ін.). До наведеного додається воєнне сміття (підбита та згоріла військова техніка, залишки від зброї та боєприпасів), а також сміття через енергетичний геноцид населення країни (акумулятори, батарейки, ліхтарі та ін.). Загалом, згідно даних ПРООН, станом на вересень 2025 року в Україні уторилось більше 17,2 млн. тон. сміття, що пов'язано з веденням воєнних дій на території країни. При цьому більше 8,2 млн. тон. сміття можливо переробити [15, с. 8].

Враховуючи, що Україна у 2022 році отримала статус країни кандидата у члени Європейського Союзу, важливо зрозуміти ключові статистичні дані щодо циркулярності у ЄС, яких українська економіка повинна досягти, щоб не отримати статус аутсайдеру у європейському економічному просторі при приєднані до економіки ЄвроСоюзу. Так, середній рівень переробки відходів у ЄС у 2023 році складав 29,5 %, де лідером була Німеччина з 71,1 % переробки відходів. Середній показник відходів на душу населення у ЄС у 2023 році складав 496,4 кг. відходів на рік. Середня вартість переробки відходів у ЄС у 2023 році склала 0,67 євро за кілограм, а середній доход від переробки відходів склав 1,56 євро за кілограм [16].

Відмічаємо, що у Європейському Союзі діють два ключові нормативні документи, що визначають зусилля країн-членів щодо переходу на циркулярну модель розвитку: План дій щодо «циркулярної економіки» - Circular Economy Action Plan (затверджений Єврокомісією у 2015 році) [17]; Європейський «зелений» курс - European Green Deal (затверджений Єврокомісією у 2019 році) [18].

Враховуючи наведену статистику та дані щодо запровадження принципів циркулярності у економічні відносини в Європейському Союзі, у сьогоднішніх умовах функціонування економічної системи України, країна постала перед необхідністю вирішити сукупність стратегічних завдань, а саме: швидка інтеграція до економічного простору ЄС на основі імплементації законодавства та правил ведення «циркулярного» бізнесу; активне нарощування циркулярності у бізнес-діяльності в країні з акцентом на переробку відходів, у тому числі тих, які спричинені веденням воєнних дій на території країни; стимулювання і розвиток бізнесів, що пов'язані з переходом на циркулярну модель розвитку з акцентом на масштабування циркулярного малого і середнього бізнесу на основі розвитку інноваційних стартапів; залучення до циркулярної економіки населення країни через ринок праці, реформований фондовий ринок, підприємницьку, соціальну та суспільну діяльність (соціальні підприємства, волонтерство та суспільна позиція); розвиток інститутів циркулярної економіки та циркулярних бізнес-відносин. Реалізація наведених стратегічних завдань повинна допомогти у реалізації стратегічної мети розвитку економічної системи України, а саме: забезпечення довгострокового сталого відновлення економіки країни на основі інноваційного циркулярного розвитку економічних відносин.

Perehuda, Y. (2026). Transition to a circular model of economic development in Ukraine: challenges, benefits, and prospects. Management and Entrepreneurship: Trends of Development, 3(37), 117–126. https://doi.org/10.26661/2522-1566/2026-3/37-08

Для вибору стратегічного економічного вектору розвитку Україна повинна обрати одну з трьох парадигм побудови економічних відносин та один з типів циркулярної моделі економіки.

Щодо парадигм побудови економічних відносин на основі циркулярності, то наразі існують такі парадигми:

1. Парадигма «зеленого економічного зростання», що направлена на побудову економічних відносин на базових сучасних принципах ринкової економіки (акцент на кількісні параметри зростання, такі як ВВП, ВВП на душу населення, прибутки бізнесу та зростання бюджетних доходів; агресивне нарощування бізнес-діяльності та конкуренції з акцентом на зовнішні ринки збуту продукції; завоювання або відстоювання позиції країни у світовій економіці) і робить акцент на нарощуванні бізнес-діяльності на основі пошуку балансу між економікою, соціальною сферою та екологію. За парадигми «зеленого економічного зростання» бізнес не вносить кардинальні зміни у власну діяльність, а намагається розвиватись на основі розширення інноваційної активності, що допомагає економити природні ресурси, активно використовувати відходи, заміняти дефіцитні природні ресурси на доступні природні ресурси, а також прискорювати відновлювання природних ресурсів для подальшого використання у бізнес-діяльності. Наведена парадигма має критичну проблему, оскільки за сучасних темпів нарощування споживання економічних природних ресурсів, вона тільки відстрочує глобальні проблеми але не прибирає їх. З іншої сторони запровадження такої парадигми не несе у собі протидію бізнесу та суспільства і дозволяє досягти політичного консенсусу для забезпечення економічного розвитку країни.

2. Парадигма «пост зростання», що направлена на повну заміну сучасної моделі економічного розвитку і направлена на критичне зменшення використання економічних природних ресурсів за рахунок стримування економічної активності і часткового погіршення рівня життя населення. При цьому відновлення економічних природних ресурсів переважно відбувається без втручання людей і бізнесів. Розвиток економіки відбувається через сферу послуг та робіт, де значні ресурси бізнесу та держави направлені на формування стійкої екологічно нейтральної економіки. Наведена парадигма має критичну проблему протидії зі сторони бізнесу та частини суспільства і не вирішує всіх наявних економіко-екологічних проблем світу, тому що потребує синхронного запровадження більшістю країн світу, чого не можливо досягти у сучасних умовах політичної турбулентності у світі.

3. Парадигма «циркулярного зростання», яка направлена на активне екологічне відновлення на основі розбудови економічних відносин, де ключовим економічним ресурсом виступають відходи, у тому числі накопичені минулими поколіннями, а також людські та цифрові ресурси. За наведеної парадигми значно змінюється економічна модель розвитку, але базисні ринкові принципи ведення бізнес-діяльності залишаються не змінними. При цьому основою економічного розвитку за представленої парадигми виступають інновації та інноваційна активність. Наведена парадигма має критичну проблему, оскільки потребує докорінної перебудови економічних відносин та значних інвестицій у зміну бізнес-діяльності [16].

Щодо типів циркулярної моделі економіки, то наразі можливо виділити три типи, що відрізняються рівнем трансформації економічних відносин, інноваційної активності та обсягів інвестиційних вкладень:

1. Від’ємна циркулярна економіка (консервативний тип економічних відносин), що за рахунок обмеженої трансформації економічних відносин, помірної інноваційної активності за обмежених обсягів інвестиційних вкладень дозволяє зменшити негативний вплив бізнес-діяльності на екологію та суспільство. Наведений тип циркулярної моделі економіки є доречним для країн-аутсайдерів, де суспільство готове йти на погіршення екологічних умов за умови покращення економічного добробуту.

2. Нейтральна циркулярна економіка (прогресивний тип економічних відносин), що за рахунок значної трансформації економічних відносин та інноваційної активності за великих

обсягів інвестиційних вкладень дозволяє усунути негативний вплив бізнес-діяльності на екологію та суспільство. Наведений тип циркулярної моделі економіки є доречним для країн, де суспільство готове йти на певне тактичне погіршення економічного добробуту за умови стратегічного покращення економіки та екології у майбутньому (за цим шляхом рухається Європейський Союз).

3. Позитивна циркулярна економіка (революційний тип економічних відносин), що за рахунок загальної трансформації економічних відносин, максимальної інноваційної активності за максимально великих обсягів інвестиційних вкладень дозволяє отримати позитивний вплив бізнес-діяльності на екологію та суспільство. Наведений тип циркулярної моделі економіки є доречним для країн-лідерів, де суспільство готове йти на значні витрати і втрати заради стратегічних екологічних перспектив (скандинавська модель, де лідером є Норвегія).

Вважаємо, що для України, враховуючи економічні, інноваційні та інвестиційні обмеження, особливо в умовах воєнної боротьби проти російських агресорів, краще використовувати метод циркулярного розвитку національної економічної системи «step – by – step», що дозволить здійснити циркулярний постіндустріальний перехід поетапно, накопичуючи на попередньому етапі ресурси для реалізації наступного етапу переходу. Тоді оптимальним сценарієм для України за сучасних умов розвитку і функціонування національної економічної системи (стратегічні перспективи) буде наступний:

1. Перший етап циркулярного постіндустріального переходу (до 2035 року) – це перехід на парадигму «зеленого економічного зростання» за реалізації від'ємного типу циркулярної економіки, у тому числі за рахунок інвестиційно-інноваційних можливостей Європейського Союзу спочатку для країн-кандидатів, надалі для країн-членів ЄС. На цьому етапі ключовим є активізувати процеси переробки і економічного використання відходів.

2. Другий етап циркулярного постіндустріального переходу (до 2050 року) – це перехід на парадигму «циркулярного зростання» за реалізації нейтрального типу циркулярної економіки (відповідність цілям Європейського «зеленого» курсу та строкам їх реалізації у ЄС [18]) на основі сформованих на першому етапі переходу економічних та інвестиційних ресурсів і розвитку інноваційної діяльності за активного використання ресурсів ЄС. На цьому етапі ключовим є зробити переробку відходів драйвером економіки країни та базисом для стратегічного розвитку економічних відносин у державі.

3. Третій етап циркулярного постіндустріального переходу (після 2050 року) – це перехід на парадигму «циркулярного зростання» за реалізації позитивного типу циркулярної економіки на основі сформованих на першому та другому етапах переходу економічних та інвестиційних ресурсів і критичного розширення інноваційної діяльності за активного використання ресурсів ЄС. На цьому етапі ключовим є побудувати економіку нового типу та увійти до сукупності країн-лідерів щодо економічного розвитку.

При дослідженні перспектив циркулярного постіндустріального переходу економіки України важливим є визначити проблеми та переваги такого шляху розвитку національної економічної системи.

До ключових проблем циркулярного постіндустріального переходу економіки України слід віднести: супротив бізнесу та частини суспільства; критичну обмеженість інвестиційних ресурсів для забезпечення переходу; недостатній розвиток інноваційної інфраструктури для забезпечення переходу; наявність інституційних пасток; критичні обсяги тіньової економіки; корупцію; бюрократію; критичну пасивність місцевих органів самоврядування; воєнні ризики; економічну та політичну турбулентність.

Вважаємо доречним визначити переваги циркулярного постіндустріального переходу економіки України, а саме: можливість отримати позитивний ефект від переходу у стислий проміжок часу; значний ресурсний базис для здійснення переходу (обсяги відходів та якість відходів); можливість пришвидшити відновлення економіки країни; зростання можливостей

Perehuda, Y. (2026). Transition to a circular model of economic development in Ukraine: challenges, benefits, and prospects. Management and Entrepreneurship: Trends of Development, 3(37), 117–126. https://doi.org/10.26661/2522-1566/2026-3/37-08

для повернення воєнних емігрантів в країну; зростання можливостей для інтеграції військових у мирне економічне життя, у тому числі тих хто має обмеження щодо фізичної активності через отримані поранення.

Відмічаємо значні можливості та стратегічні перспективи для України, національної економічної системи, бізнес-організацій та населення країни в межах циркулярного постіндустріального переходу, особливо в складних умовах воєнного та післявоєнного відновлення держави.

ВИСНОВКИ

Україна потребує пошуку шляхів та драйверів для забезпечення швидкого воєнного та пост воєнного відновлення національної економічної системи, що можливо зробити на основі використання циркулярної моделі економічного розвитку. При цьому важливим є чітко розуміти переваги, недоліки, а також стратегічні перспективи здійснення циркулярного постіндустріального переходу економіки України.

Проведене дослідження дозволило визначити стратегічні перспективи, проблеми та переваги переходу економічної системи України та її складових (елементів) на циркулярну модель економічного розвитку.

Практичне впровадження пропозицій і висновків даної статті слід розглядати в контексті їх важливості для забезпечення сталого довгострокового розвитку, як економіки Україні, так і бізнес-організацій і населення країни, у тому числі в умовах пост воєнного відновлення.

Перспективи подальших досліджень на основі і з використанням наукових результатів проведеного дослідження полягають у пошуку шляхів інтеграції циркулярної моделі розвитку на макро-, мезо-, мікрорівнях функціонування економічної системи України

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Meadows D.H., Meadows D.L., Randers J., Behrens W.W. *The limits to growth : A report for the club of Rome's project on the predicament of mankind*. Universe Books, 1972. URL: https://dn760102.eu.archive.org/0/items/TheLimitsToGrowth/TheLimitsToGrowth.pdf

2. Meadows D.H., Randers J., Meadows D.L. *Limits to growth: The 30-year update*. Vermont: Chelsea Green Publishing Co., 2004. URL: https://www.scirp.org/reference/referencespapers?referenceid=2922600

3. CGR. *Circularity Gap Report 2026 : The Value Gap*. 2026. URL: https://dashboard.circularity-gap.world/report/2026/cgr-2026-overview

4. Boulding K. The Economics of the Coming Spaceship Earth (w:) Jarrett H. (Editor), *Environmental Quality in a Growing Economy, Resources for the Future*. Baltimore : Johns Hopkins University Press, 1966. URL: https://gwern.net/doc/economics/1966-boulding.pdf

5. Commoner B. *The Closing Circle : Native, Man & Technology*. Bantam Books, 1974. URL: https://www.jstor.org/stable/26161761

6. Stahel W. and Reday G. *Jobs for Tomorrow, the Potential for Substituting Manpower for Energy*. New York : Vantage Press, 1981. URL: https://search.worldcat.org/title/Jobs-for-tomorrow-:-the-potential-for-substituting-manpower-for-energy/oclc/7721767

7. Turner R.K., Pearce D.W. The ethical foundations of sustainable economic development. London : International Institute for Environment and Development, Environmental Economics Centre, 1990. URL: https://www.iied.org/8015iied

8. Hislop H., Hill J. Circular economy : some definitions. *Circular Academy*. 2011. URL: http://www.circular.academy/circular-economysome-definitions

9. Arruda E.H., Melatto R.A.P.B., Levy W., Conti D. de M. Circular economy : A brief literature review (2015–2020). *Sustainable Operations and Computers*. 2021. № 2. URL: https://doi.org/10.1016/j.susoc.2021.05.001

10. Liu Z., Clifton N., Faqdani H., Li S., Walpole G. Implementing circular economy principles: evidence from multiple cases. *Production Planning & Control*. 2025. № 36(13). URL: https://doi.org/10.1080/09537287.2024.2415417

11. Черевко Г. Циркулярна економіка : еволюція поняття. *Аграрна економіка*. 2022. № 3-4 (15). URL: https://doi.org/10.31734/agrarecon2022.03-04.051

12. Артемов В.О., Бахчеван Е.В., Бочко О.А. Циркулярна економіка - виклик сучасності. *Економіка та суспільство*. 2023. № 58. URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-17

13. Горбаль Н.І. та Сліпачик С.В. Циркулярна економіка: особливості та перспективи впровадження в Україні в умовах війни. *Менеджмент та підприємництво в Україні : етапи становлення і проблеми розвитку*. 2023. № 2 (9). С. 257-268.

14. Сердюк В.Р. Циркулярна економіка: українські реалії та перспективи впровадження в будівельні галузі. *Сучасні технології, матеріали і конструкції в будівництві*. 2023. № 34. С. 156-164.

15. Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй. *Впровадження системи рециклінгу та повторного використання відходів від руйнувань в Україні*. Підсумковий звіт за результатами та рекомендаціями попереднього техніко-економічного дослідження. Київ : ПРООН, 2026. 33 с.

16. Radivojević V., Rađenović T. and Dimovski J. The role of circular economy in driving economic growth: evidence from EU countries. *Sage Journals*. 2024. № 14. URL: https://doi.org/10.1177/2158244024124062

17. The European Commission. *Circular Economy Action Plan*. 2015. URL: https://environment.ec.europa.eu/topics/circular-economy-topics/first-circular-economy-action-plan_en

18. The European Commission. *The European Green Deal*. 2019. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en

REFERENCES

Meadows, D.H., Meadows, D.L., Randers, J., Behrens, W.W. (1972). *The limits to growth : A report for the club of Rome's project on the predicament of mankind*. Universe Books. https://dn760102.eu.archive.org/0/items/TheLimitsToGrowth/TheLimitsToGrowth.pdf

Meadows, D.H., Randers, J., Meadows, D.L. (2004). *Limits to growth: The 30-year update*. Vermont : Chelsea Green Publishing Co. https://www.scirp.org/reference/referencespapers?referenceid=2922600

CGR (2026). *Circularity Gap Report 2026 : The Value Gap*. https://dashboard.circularity-gap.world/report/2026/cgr-2026-overview

Boulding, K. (1966). The Economics of the Coming Spaceship Earth (w:) Jarrett H. (Editor), *Environmental Quality in a Growing Economy, Resources for the Future*. Baltimore : Johns Hopkins University Press. https://gwern.net/doc/economics/1966-boulding.pdf

Commoner, B. (1974). *The Closing Circle : Native, Man & Technology*. Bantam Books. https://www.jstor.org/stable/26161761

Stahel, W. and Reday, G. (1981). *Jobs for Tomorrow, the Potential for Substituting Manpower for Energy*. New York : Vantage Press. https://search.worldcat.org/title/Jobs-for-tomorrow-:-the-potential-for-substituting-manpower-for-energy/oclc/7721767

Turner, R.K., Pearce, D.W. (1990). *The ethical foundations of sustainable economic development*. London : International Institute for Environment and Development, Environmental Economics Centre. https://www.iied.org/8015iied

Hislop, H., Hill, J. (2011). Circular economy : some definitions. *Circular Academy*. http://www.circular.academy/circular-economysome-definitions

Perehuda, Y. (2026). Transition to a circular model of economic development in Ukraine: challenges, benefits, and prospects. Management and Entrepreneurship: Trends of Development, 3(37), 117–126. https://doi.org/10.26661/2522-1566/2026-3/37-08

Arruda, E.H., Melatto, R.A.P.B., Levy, W., Conti, D. de M. (2021). Circular economy : A brief literature review (2015–2020). *Sustainable Operations and Computers*, 2. https://doi.org/10.1016/j.susoc.2021.05.001

Liu, Z., Clifton, N., Faqdani, H., Li, S., Walpole, G. (2025). Implementing circular economy principles: evidence from multiple cases. *Production Planning & Control*, 36(13). https://doi.org/10.1080/09537287.2024.2415417

Cherevko, H. (2022). Circular economy : evolution of the concept. *Agrarian economy*, 3-4 (15). https://doi.org/10.31734/agrarecon2022.03-04.051

Artemov, V.O, Bakhchevan, E.V, & Bochko, O.A. (2023). Circular economy is the challenge of today. *Economy and Society*, 58. https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-17

Horbal, N.I., and Slipachyk, S.V. (2023). Circular economy: features and prospects of implementation in Ukraine in the conditions of war. *Management and entrepreneurship in Ukraine : the stages of formation and problems of development*, 2 (9), 257-268.

Serdyuk V.R. (2023). Circular economy: ukrainian realities and prospects of implementation in the construction industry. *Modern Technology, Materials and Design in Construction*, 34, 156-164.

United Nations Development Programme (2026). *Implementation of the debris recycling and reuse system in Ukraine*. Summary Report on the Findings and Recommendations of the Feasibility Study. Kyiv : UNDP.

Radivojević, V., Rađenović, T. and Dimovski, J. (2024). The role of circular economy in driving economic growth: evidence from EU countries. *Sage Journals*, 14. https://doi.org/10.1177/21582440241240 62

The European Commission (2015). *Circular Economy Action Plan*. https://environment.ec.europa.eu/topics/circular-economy-topics/first-circular-economy-action-plan_en

The European Commission (2019). *The European Green Deal*. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en

TRANSITION TO A CIRCULAR MODEL OF ECONOMIC DEVELOPMENT IN UKRAINE: CHALLENGES, BENEFITS, AND PROSPECTS

Yuliia Perehuda
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
Kyiv, Ukraine

The article is devoted to developing new scientific solutions to ensure a circular post-industrial transition of Ukraine's economy as a fundamental component of the wartime and post-war recovery of the Ukrainian economic system and its elements, primarily business organizations and the population. The purpose of the article is to examine the strategic prospects for the circular post-industrial transition of Ukraine's economy based on providing features of the key contemporary paradigms for structuring economic relations ("green economic growth," "post-growth," and "circular growth"), as well as the types of circular economy models (negative, neutral, and positive). Methodology: The study employed a combination of general and specialized methods at the empirical and theoretical levels, including: literature analysis, to reveal the scientific discussion on issues related to the circular model of development of economic systems at different levels; historical analysis, to identify the challenges of the circular transition worldwide and the development of Ukraine's economy, including under conditions of ongoing military operations within the country; logical generalization, to provide a theoretical characterization of three paradigms for building economic relations ("green economic growth," "post-growth," and "circular growth") and three types of circular economic models (negative, neutral, and positive); induction and deduction, to explore the strategic prospects for the circular development of Ukraine's economic system; and scientific abstraction, to identify the challenges and advantages of transitioning Ukraine's economy to a circular

eISSN 2522-1566
ISSUE 3 (37), 2026

development model. Results: The strategic prospects, challenges, and advantages of transitioning Ukraine's economic system and its constituent components (elements) to a circular model of economic development have been identified. Practical significance: The proposals presented in this article should be considered in the context of their importance for ensuring the sustainable long-term development of Ukraine's economy, as well as the country's business organizations and population, including in the context of post-war recovery. Originality / Value – Approaches to developing pathways for the wartime and post-war recovery of Ukraine's economy have been improved. Unlike existing approaches, they are based on identifying the strategic development prospects of the country's economic system through a circular post-industrial transition.

Keywords: waste, the Ukrainian economy, post-industrial transition, circular development model, circular post-industrial transition.